

Сіпій Володимир,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти Інститут педагогіки НАПН України

ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИКИ

Вагомою передумовою ефективності запровадження профільного навчання є вибір учнями профілю навчання. Формування вміння робити правильний вибір пов'язане зі специфічними умовами, спеціальною організацією, методами й формами навчання. Школярі потребують підтримки з боку батьків та педагогів щодо вибору й проєктування своєї професійної кар'єри. Професійна орієнтація школярів на уроках фізики в зв'язку зі змінами на ринку праці та запровадження профільної старшої школи стає актуальною у основній школі.

Формування політехнічного складника предметної компетентності учнів основної школи з фізики забезпечує професійну орієнтацію школярів через оволодіння знаннями про світ професій, що поєднує у собі знання про види професійної праці людини та напрями профільного навчання в старшій школі [1].

Зростає адекватність самооцінки відповідності вимогам профільної освіти до особистості, а також сформованість вмінь об'єктивно й критично оцінювати результати власної практичної діяльності у відповідній предметній сфері.

Школярі усвідомлюють специфічні особливості різних напрямів профільного навчання, зростає ступінь обізнаності із системою професійної представленості відповідної галузі на сучасному ринку праці та специфікою професійної діяльності людини у цій сфері.

Важливою є самооцінка школярем індивідуальної освітньої траєкторії, яка виявляється у ступені сформованості уявлень учня про структуру можливої освіти в старшій школі та закладах вищого або ж спеціального професійного навчання, сформованості вмінь аналізувати власний почуттєвий досвід, з'ясувати чинники його виникнення, а також здатність усвідомлювати зв'язок отриманих результатів діяльності з характером переживань, що її супроводжували.

Під час формування політехнічного складника предметної компетентності з фізики відбувається первинне оволодіння школярем змістом обраного профілю навчання, яке виявляється в самостійності та наполегливості в процесі навчально-практичної діяльності на уроках, вольової активності у процесі подолання перешкод, прагненні до творчої самореалізації у відповідній сфері та збагачення продуктивних особистісних надбань.

Професійна орієнтація на уроках фізики не повинна бути спрямована лише на технічні та природничі профілі навчання. Фізичні знання використовуються у всіх сферах людської діяльності. Усвідомлення цього факту учнями, що не

пов'язують свою професійну кар'єру з профільним вивченням фізики позитивно впливає на їх ставлення до вивчення фізики [2].

Важливим є створення для учнів індивідуальних освітніх траєкторій, які б враховували їх вибір. Реалізувати це можливо пропонуючи таким учням практико-орієнтовані задачі, теми навчальних проєктів які б розкривали потенціал фізичних знань у сфері їх майбутньої професійної діяльності.

Таким чином ми формуємо для учня простір професійного самовизначення, загальною метою якого є створення умов для досягнення кожним учнем можливості підготувати себе до майбутнього вибору профілю навчання шляхом включення в профорієнтаційний простір, який поєднує у собі психологічні, педагогічні та соціальні аспекти, сприяє самовизначенню, саморегуляції своєї освітньої діяльності, розвитку і саморозвитку дитини як суб'єкта життєдіяльності, в тому числі й професійної.

Суттєве значення у формуванні позитивного ставлення й пізнавального інтересу до фізики мають практико-орієнтовані задачі. Вони сприяють усвідомленню учнями значущості фізичних та методологічних знань для власного розвитку. Прикладна фізична задача – це інформаційна модель прикладного змісту, що відображає систему зв'язків, утворених у процесі професійної діяльності людини [3]. В таких задачах конкретизовано зв'язки у підсистемах «людина–техніка» (деталі, механізми, пристрої машин), «людина–природа» (технічні засоби вирішення проблем моніторингу навколишнього середовища), «людина–знакова система» (інформаційно-комунікаційні технології, технічні засоби управління та контролю за виробничими процесами), «людина–художній образ» (архітектура, технічні конструкції, моделі, дизайн), «людина–людина» (використання та експлуатація технічних засобів у медицині, побуті, навчальній діяльності) тощо.

Формування професійного самовизначення учнів у процесі розв'язування практико-орієнтованих завдань полягає у розкритті змісту професійної діяльності людини засобами практико-орієнтованих навчальних задач (від професії – до людини), що сприяє посиленню гуманістичної спрямованості вивчення курсу фізики шляхом підвищення його «прикладного потенціалу», активізації пізнавальної діяльності учнів, набуття емоційно-ціннісного ставлення до майбутньої професії.

Добираючи задачі ми пропонуємо враховувати сферу професійної діяльності батьків учнів, типові ситуації з якими зустрічаються учні у побуті, що можуть бути покладені в основу задачі з конкретним виробничим сюжетом. Створення такої задачі відбувається шляхом введення фактів про конкретне виробництво чи побутовий прилад, параметрів та характеристик конкретного виробничого процесу. Це сприятиме формуванню професійного самовизначення учнів у процесі розв'язування задач через розкриття змісту професійної діяльності людини засобами навчальної задачі. В процесі розв'язування таких практико-орієнтованих задач учень ознайомлюється із елементами і структурою різних видів професійної діяльності.

Добір і складання практико-орієнтованих задач має відбуватись з урахуванням особливостей регіону, психофізіологічних та індивідуальних

особливостей учнів, їх професійних намірів, змісту та специфіки навчального матеріалу, що створює необхідні умови для ефективного навчання.

Використані джерела:

1. Сіпій В. В. Вплив політехнічного складника предметної компетентності з фізики на професійне самовизначення підлітка / В. В. Сіпій // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (1 грудня 2015 р., м. Київ) / уклад. : Л.М. Капченко та ін. – К. : ІПК ДСЗУ, 2015. – С. 215–221.
2. Сіпій В. В. Професійне самовизначення підлітка у світі сучасних професій/ В. В. Сіпій // Актуальні аспекти розвитку STEM-освіти у навчанні природничо-наукових дисциплін: збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 16-17 травня 2018 р. / за заг. ред. О. С. Кузьменко, В. В. Фоменка. – Кропивницький: Льотна академія НАУ, 2018. – С. 126–129
3. Мельник Ю. С. Задачі прикладного змісту з фізики у старшій школі / Ю. С. Мельник // Навчально-методичний посібник. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 120 с.

Власенко Наталія Яківна,

вчителька – методист початкових класів
Погребівської філії ОНЗ Путрівський НВК
«гімназія - загальноосвітня школа I-III ступенів -
ДНЗ» Васильківського району Київської області

ЗДИВУВАННЯ – ДОСЛІДЖЕННЯ – ЗАСТОСУВАННЯ

Пізнання починається із здивування.

Аристотель

У Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року метою є «набуття ключових компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості», «випускник нової української школи – цілісна всебічно розвинена особистість, здатна до критичного мислення», а в подальшому «конкурувати на ринку праці, навчатися впродовж життя».

Провідні сучасні тенденції в освіті акцентують увагу на учневі з урахуванням його інтересів, запитів і цінностей. Головна мета НУШ – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті, а тому всю увагу слід акцентувати на учневі з урахуванням його інтересів, запитів і цінностей. Головна ідея, актуальні